

Inbjudan till Studieresa 2017 med Ingenjörer och Läkare för Miljön

Tid 16-17 juni 2017

Hållbar utveckling – upplevelser i östra Sverige

I år har vi styrt iväg från västkusten upp till Södertälje kommun och Stockholm och har vävt ihop ett program som under fredagen innehåller antroposofisk arkitektur och naturbruk i Ytterjärna och Södertäljes program för hållbar utveckling med fokus på sociala aspekter. På lördagen drar vi norrut till Bagarmossen Resilience centre och vidare till vattenrening, plastfrågan och matresiliens på Tekniska museet på Gärdet i Stockholm. Ett uttalat syfte med årets program är att också vara en mötesplats för våra två yrkesföreningar och medlemmar från Väst- och Mellansverige. Tågresenärer ansluter och blir upphämtade vid Södertälje Syd kl 09.15.

Fredag den 16 juni

Kl 1000 börjar vi med förmiddagsfika på Saltå Kvarn, som producerar spannmålsprodukter av lokala råvaror i egen kvarn och importerar ekologiska produkter, allt huvudsakligen med biodynamisk kvalitet. VD Johan Ununger kommer att berätta för oss om kvarnens verksamhet. Vår guide under dagen, arkitekt Hasse Neideman är med från start

Vid 11-tiden börjar vår rundvandring under ledning av Hasse som kommer att fylla oss med berättelser om platsens historia och dess arkitektur och verksamheter.

café, konferenslokaler och kontor. Huset invigdes 1992 och på kort tid har det blivit ett kulturcentrum med ett rikt programutbud. Arkitekt Erik Asmussen ritade ett antal byggnader för Rudolf Steinerseminariet där Kulturhuset ingår. Trädgården och byggnaderna är ett omtyckt besöksmål kanske främst för den speciella arkitekturen.

Vi kommer också att få se på Vidarkliniken och Örjansskolan

Lunchen intas i Restaurang Matbygget

Kulturhus. I denna byggnad ryms teater,

Omkring kl 14 åker vi vidare till Södertälje kommun där vi träffar Pierre Frennesson och medarbetare som kommer att berätta om kommunens hållbarhetsarbete med särskilt fokus på social hållbarhet

Vid 16-tiden åker vi tillbaka från Södertälje till Hotell Kulturhuset i Ytterjärna där vi övernattar.

Nu blir det en timme för vila till dess det är dags att ta en kort busstur till Järna och den ekologiska restaurangen eller gastropuben Skåpmat. Där möter vi Artur Granstedt, med förflutet som docent på SLU och Helsingfors Universitet. Han berättar om hållbart jordbruk, om kretsloppsgårdar mm.

Kl 18.30 börjar själva middagen.

Skåpmat har beskrivits så här i en recension: "Kreativ och sinnrik matlagning med klassiska undertoner ... David och Oskar med medarbetare bemöter gästerna på ett hemtrevligt och vänskapligt sätt med gott om historier om råvarornas ursprung och dess producenter. Det osar av genuint intresse för kvalitet, äkthet och social kulturell utveckling

När vi återkommer till Hotellet är programmet slut för dagen, men vi har tillgång till lokalen Opalen. Där finns möjlighet att samlas och samtala om dagens upplevelser och intryck, Vi ska se om viss förtäring kan ordnas.

Man kan också ta sig en promenad, besöka Skyspace, eller helt enkelt göra sig i ordning för natten.

Världens nordligaste Skyspace utformad av den amerikanske konstnären James Turrell. Byggt efter svenska traditioner med material från närliggande omgivning.

Att sitta inuti Skyspace på dagtid ger upplevelsen av att himlen tas ner genom takets öppning. Det för himlen närmare och bjuder in ljuden från den omgivande naturen. Från och med 30 min före solnedgången till 60-90 min efter solnedgången kan man bevitna ett färgspel på himlen. En slags vilsam och meditativ slow art som ger tid för reflektion och stillhet.

Nästa dag, lördagen den 17 juni

Bagarmossen Resilience Centre
(www.bagarmossenresilience.se)

Kl 09.30

Efter en god frukost förflyttar vi oss till Bagarmossen, där ett antal engagerade personer, upprättat vad man kallar Bagarmossen Resilience Center. Det är en mötesplats för omställning, resiliens, hållbarhet och lokal utveckling i gränsen mellan stad och land. Med deras egna ord: "Vi vill bidra till kunskap som gör samhällen och deras invånare mer resilienta"

Vi kommer att få en presentation av tankar, projekt och installationer på platsen och guidas under en vandring i stadsdelen.

Resiliens handlar om förmågan att återhämta sig eller motstå olika störningar i omvärlden. Det kan gälla ekonomi, matförsörjningen, migration eller klimatet.

Vi tar oss sedan till Tekniska museet, men först lunch på Matmekka kl 11.45-12.45

Lunchen intar vi på restaurang Matmekka, som drivs av Carola Magnusson, i Etnografiska museet. Det är en restaurang som genomsyras av ekologiskt tänkande, svenskodlade grönsaker och rätter efter säsong med internationell touch. Carola vann priset som årets företagare 2007. Hennes signum var goda ekologiska skolmåltider till rimliga kostnader. Som en elev sa: det är fisk en gång i veckan, olika varje gång och jättegott. (Det vara samma slags fisk varje gång men olika recept.)

<http://carolaseko.se/matmekka-2>

Etnografiska ligger kloss intill **Tekniska Museet**, där fortsätter vi efter lunch kl 12.45

Out to Sea – oceaner av plast, är en utställning som berättar om hur det ser ut idag, bakgrunden till problemet och vad vi kan göra åt det

“Global Action Plan(GAP) , Marilyn Mehlmann tar upp frågor som matresiliens och knyter an till den pågående utställning om plast, Out to Sea – oceaner av plast.

Hälften av havsplasten kommer från källor på land – många med anknytning till maten vi äter. Marilyn visar på vägar och erfarenheter att åstadkomma bestående beteende förändringar.

Plast i form av såväl mikropartiklar som giftiga nedbrytningsämnen finns i avloppet, i slammet, i haven. Och i vår mat. Vi har lärt oss oroa oss för klimatförändringar: planetens lufthav är våra gemensamma lungor. Men glöm inte att oceanerna är vårt gemensamma blodomlopp.

Vi kan ändra vårt beteende, vi kan ta hand om kroppen! Marilyn är ”Head of development and training” inom GAP International och medförfattare bl.a. till boken ”Learning for change”

(https://en.wikipedia.org/wiki/Global_Action_Plan_International)”

C-green

Är det möjligt för reningsverk att minska sin miljöpåverkan signifikant och samtidigt sänka sin kostnad för kvittblivning av slam med 10-20%?

C-green utvecklar ett nytt energieffektivt koncept, "Zero Energy | HTC", för förkolning, rening och hygienisering av våtmasa t ex avlopps slam, som har potential revolutionera slamhanteringen och möjliggöra utvinning av fosfor utan föroreningar. Enkelt uttryckt är HTC, Hydro Thermal Carbonisation, en modern ”kolmila”. Erik Odén, Vd, **demonstrerar och berättar**.

Vi avslutar med ett inslag om det ständigt närvarande klimatet.

Martin Hedberg, meteorolog och klimatexpert. Visste du att "2-graders målet" motsvararen halv istid, fast åt andra hållet? Martin förklarar begrepp som Växthuseffekten, Antropocen och Strandes assets, samt reder ut skillnader som folk brukar missförstå mellan väder och klimat. Vi får också

några tankar kring hur klimat- och miljöfrågor kommuniceras samt hur långt solenergi och elbilar räcker för att klara omställningen till ett hållbart samhälle.

Slut kl 16